

NOMINA SUNT SUBSTANTIA RERUM ALEBO NIEKOĽKO POZNÁMOK K TERMINOLÓGII SÚČASNÝCH SLOVENSKÝCH VOJENSKÝCH VYZNAMENANÍ

IGOR GRAUS

GRAUS, I.: *Nomina sunt substantia rerum* or a few notes on the terminology of Slovakia's contemporary military medals and decorations. *Vojenská história*, 1, 16, 2012, pp 117-124, Bratislava.

The author, a member of the Military Symbols Committee, an advisory body to the Ministry of Defence of the Slovak Republic for issuing military medals and decorations, provides a critical assessment of rules governing heraldics, points out the fundamental terminology deficiencies in the field of military medals and decorations. At the same time, openly and without mystifying, the author warns about all the serious mistakes and shortages in the given field and provides feasible solutions.

Military history. Slovakia. Present. Military medals and decorations.

Hoci by sa mohlo zdať, že starý scholastický spor o univerzálie je už dávno vyriešenou záležitosťou a že dnes je len zaujímavou epizódou v dejinách stredovekej filozofie, opak je pravdou. Paradoxne uvedená problematika už dávno filozofov nezaujíma, ale veľmi aktuálnou sa v ostatnom čase stala v rezorte slovenských ozbrojených síl v súvislosti s vojenskými vyznamenaniami. Na prvý pohľad sa zdá byť všetko v najlepšom poriadku a aj samotný autor týchto riadkov celkom nedávno pri rozbere kvality štátnych vyznamenaní Slovenskej republiky vysoko hodnotil práve vyznamenania rezortu ozbrojených síl.¹ Napriek tomu však realita vo vnútri samotného rezortu nie je až natoľko ideálna, ako sa zdá byť na prvý pohľad, a to predovšetkým v dôsledku niektorých anomálií, ktoré na nešťastie nezostali ojedinelými výnimkami, ale postupne sa z nich stávajú takmer všeobecne akceptovateľné tendencie alebo pravidlá. Keďže sa dlhodobo zaoberáme vedeckou heraldikou a od praktickej alebo aplikovanej heraldiky máme dostatočný odstup, pokúsime sa v skratke definovať zásadné prehrešky voči heraldickým konvenciam a načrtnúť možnosti ich nápravy. Pretože nie sme zástancami v súčasnosti obľúbeného tzv. korektného spôsobu vyjadrovania sa, pri ktorom sa veci zásadne zastierajú, a tým bránia prijatiu akéhokoľvek

¹ Kontinuita a diskontinuita vo vývoji štátnych vyznamenaní na území Slovenskej republiky. In DRAHOŠOVÁ, Šarlota – KERESTEŠ, Peter – ŠIŠMIŠ, Milan (ed.). *Kontinuita a diskontinuita genealógie a heraldiky*. Martin : Slovenská genealogicko heraldická spoločnosť, 2010, s. 102-116.

účinného riešenia na nápravu, budeme celkom konkrétni a postupne upozorníme na všetky závažné chyby a nedostatky.

Zásadný problém predstavuje práve odborná terminológia, pretože práve jej neznalosť, či skôr zámerné neakceptovanie, umožňuje nielen zriaďovanie neštandardných vyznamenaní v rozpore so stáročnými faleristickými tradíciami, ale predovšetkým obchádzanie platnej legislatívy. O čo presne ide? Aby sme problém pochopili v jeho celej šírke, musíme najskôr objasniť systematiku vyznamenaní. Vo všeobecnosti sa za vyznamenanania vo faleristickom ponímaní (čiže tie nositeľné a neprenosné druhy vyznamenaní, ktoré patria do sféry záujmu pomocnej historickej vedy faleristiky)² členia na dve základné skupiny – na rady a na dekorácie. Ako rady sa pomenúvajú tie spoločensko-politicky najprestížnejšie a umelecko-remeselné najhodnotnejšie vyznamenanania, ktoré sú vo svojom oficiálnom pomenovaní označené ako rady. Vzhľadom na svoju morálnu hodnotu zvyčajne patria do kategórie štátnych vyznamenaní. Dekorácie sú v porovnaní s radmi spoločensky menej hodnotné vyznamenanania (ale naozaj iba v porovnaní s radmi), ktoré netvorí súčasť štruktúry radov, ale predstavujú samostatné vyznamenanania. Tento odborný termín jediným výrazom pomenúva celú veľkú skupinu vyznamenaní, ktoré nie sú radmi a vytvára tak protipól termínu rad. Samotné dekorácie sa v závislosti od ich charakteru členia na pamätne a záslužné, a v závislosti od ich tvaru sa členia na tri základné skupiny – na medaily, kríže a odznaky.

Systematiku jednoduchého a prehľadného členenia dekorácií v závislosti od ich troch základných tvarov však porušujú niektoré súčasné slovenské vojenské vyznamenanania, pretože napriek tomu, že sú to kríže, zakladatelia ich celkom nezmyselne pomenovali ako medaily. Na mysl máme Medailu za statočnosť, Pamätnú medailu za účasť vo vojenskej operácii, Medailu Za vernosť Ozbroyeným silám Slovenskej republiky a Pamätnú medailu náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl Slovenskej republiky. Rovnako závažným, ale omnoho rozšírenejším prehreškom sú početné vyznamenanania, existujúce najčastejšie v podobe medailí zavesených na prievlečnej stuhe, ktoré ich zakladatelia celkom nezmyselne oficiálne nazývajú odznakmi, hoci v skutočnosti žiadnymi odznakmi nie sú.

Za odznaky sa totiž vo všeobecnosti považujú malé kovové, viditeľne nositeľné symboly, ktoré nemajú charakter vyznamenaní a bývajú zriadené predovšetkým pre viditeľné označenie príslušnosti k istému celku, verejnú prezentáciu dosiahnutého vzdelania, postavenia alebo sú prejavom istého názorového smeru. Na mysl máme predovšetkým odznaky spolkové, absolventské, firemné, služobné, členské, stavovské, výkonnostné, rozlišovacie, čiapkové, ale aj pamätne alebo príležitostné. Tieto a podobné odznaky do faleristiky rozhodne nepatria. Existujú však aj osobitné odznaky, ktoré medzi vyznamenanania patria. Ide predovšetkým o tie „odznaky“, ktoré majú charakter skutočných vyznamenaní. Ako príklad skutočného vyznamenanania vo forme odznaku môžeme uviesť Pamätný odznak za ťaženie proti ZSSR z roku 1943 alebo Odznak Československého partizána z roku 1946, zo súčas-

² Termínom vyznamenanie sa vo všeobecnosti označuje všetko, čo sa môže považovať za akékoľvek vyznamenanie. Ide o široké spektrum najrôznejších podôb vyznamenaní od ich nehmotných foriem cez rôzne konkrétne hmotné odmeny až po odmeny vyjadrené zástupnými symbolmi. Môžu to byť napríklad slovné pochvaly, najrôznejšie práva, pridelenie úradu, pôdy, peňazí, udelenie výsad, šľachtictva, erbu, titulu, čestného občianstva, diplomu, čestného uznania, čestného listu, hodnosti, mimoriadneho povýšenia, preloženia k elitnej jednotke, čestného pomenovania, členstva, zbrane, zástavy či iného ľubovoľného predmetu vrátane reálnych vyznamenaní vo faleristickom ponímaní. Vyznamenanie vo faleristickom ponímaní je teda špecifický hmotný symbol s vlastnosťou vyznamenanania s jednotnou morfológiou (fyzickou stavbou), ktorý je nositeľný a neprenosný.

ných odznakov je to napríklad Odznak Ministra obrany Slovenskej republiky pri príležitosti 60. výročia Karpatsko-duklianskej operácie z roku 2004.

Všetky tieto a mnohé ďalšie odznaky sú skutočnými alebo pravými vyznamenaniami s typickou morfológiou alebo stavbou, pre ktorú je základnou podmienkou práve absencia závesu v podobe textilnej stuhy. V prípade že „odznak“ je zavesený na klasickej prievlečnej stuhe, napriek svojmu názvu nie je žiadnym odznakom, ale je dekoráciou v podobe medaily alebo kríža. Nesprávna prax označovania dekorácií v podobe medailí alebo krížov za odznaky sa objavila už za existencie 1. Československej republiky a nadväzovala tým na niektoré vyznamenania Habsburskej monarchie.³ Typický príklad odznaku, ktorý však nie je žiadnym odznakom, predstavuje Pamätný odznak československého dobrovoľníka z rokov 1918 – 1919, zriadený v roku 1938. Vyznamenanie, ktoré sa vo faleristickej literatúre občas zvykne objavovať dokonca ako pamätná medaila,⁴ je v skutočnosti krížom, a nie odznakom a ani medailou. Oproti tomu jeho menovec, označovaný aj ako Pamätný odznak československej dobrovoľníckej obce, zriadený v rovnakom roku, nie je ani krížom ani odznakom, ale medailou. Dokonalý príklad terminologického nezmyslu predstavuje známy Diplomový odznak kráľa Karola IV. z roku 1936, ktorý rozhodne nie je žiadnym odznakom, ale predstavuje viactriedne vyznamenanie so štruktúrou a formálnou podobou radu.

Nesprávne zamieňanie medailí a krížov za odznaky však nie je iba nejakým dobovým alebo historickým svedectvom faleristickej negramotnosti zriaďovateľov vyznamenaní, ale veľmi intenzívne sa prejavuje aj teraz a tu. V súčasnosti je totiž táto nesprávna prax veľmi populárna, práve v prostredí Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Dôvodom takéhoto konania je obchádzanie platných smerníc o zriaďovaní vyznamenaní. Zatiaľ čo existenciu vojenských vyznamenaní, alebo presnejšie dekorácií v podobe medailí a odznakov, upravuje zákon⁵, a vyznamenania vznikajú v dôsledku štandardného administratívneho postupu s nevyhnutným odborným posudzovaním Radou pre vojenskú symboliku Ministerstva obrany Slovenskej republiky a následným schvaľovacím procesom, pre zriaďovanie plaket a odznakov nič z vyššie uvedeného neplatí. Podľa súčasne platnej legislatívy⁶ je totiž zriaďovanie plaket a odznakov jednotlivých subjektov počnúc samotným ministerstvom obrany a končiac právnickými osobami plne v ich kompetencii, pričom pre výsledný produkt neplatia žiadne obmedzenia, pretože sa môžu realizovať vo voľnom výtvarnom spracovaní. Výsledkom uvedenej benevolencie je záplava najrôznejších „odznakov“, ktoré nielenže vyzerajú na nerozoznanie od štandardných dekorácií v podobe medailí a krížov, ale de facto nimi aj sú.

Ako príklad môžeme uviesť tzv. Pamätný odznak Vojenského opravárenského práporu Martin, Pamätný odznak veliteľa síl výcviku a podpory Ozbrojených síl SR v Trenčíne, Pamätný odznak Poddôstojníckej akadémie v Martine, Odznak Slovenský čestný pluk

³ Ako príklad môžeme uviesť sériu tzv. vojenských služobných odznakov z r. 1849, ktoré majú tvar kríža a sú zavesené na tradičnej stuhe. V prípade tvrdenia o oprávnenosti pomenovania „odznaku“ v súvislosti s jeho výsluhovosťou, môžeme ako protiargument uviesť fakt, že za výsluhu rokov bolo možné získať napríklad aj ruský Rad Svätého Juraja.

⁴ SUKENÍK, Ludvík – NOVOTNÝ, Vlastislav. *Československá vyznamenání 1918 – 1948*. Hodonín OBaZP servis, 1997, s. 20.

⁵ Zákon NR SR č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 137.

⁶ Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 10/2006 o vojenskej symbolike v znení smerníc č. 74/2010, čl. 15.

a mnohé ďalšie. Uvedená nesprávna terminológia sa síce uplatňuje aj v iných rezortoch, ale našťastie nie tak výrazne ako v ozbrojených silách. Ako príklad môžeme uviesť Čestný odznak Za zachovanie tradícií, zriadený Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky.

Skutočný odznak vo faleristickom ponímaní má najčastejšie iba averznú stranu, pretože reverz je určený na upevnenie pripínacieho mechanizmu. Na jeho tvare pritom absolútne nezáleží. Ak má odznak výnimočne obe strany (averz aj reverz), spravidla býva upevnený na malom kovovom závесе, v žiadnom prípade však nemôže byť zavesený na stuhe.

Dôsledkom terminologickej nesprávnosti a chaosu v systematickom členení takých „odznakov“ je aj bezradnosť pri charakteristike výtvorov tohto typu v oficiálnych publikáciách. Za všetky môžeme uviesť jeden typický príklad – pôvodnú verziu Odznaku náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorý však v skutočnosti bol medailou s tromi stupňami. Oficiálna publikácia o vojenskej symbolike Slovenskej republiky ho charakterizovala ako odznak, ktorý „*patri do kategórie rezortných vojenských vyznamenaní, a nie je bežným odznakom. Nie je ani vojenskou medailou*“.⁷ Ak je odznakom, ale nie bežným, patrí medzi vojenské vyznamenania, ale nie je vojenskou medailou, čím teda vlastne je? V skutočnosti bol medailou, a toto pomenovanie vyznamenanie nezískalo iba preto, lebo ho už mala tzv. Pamätná medaila náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorá však pre zmenu nie je žiadnou medailou, ale krížom.

Keby sa pri tvorbe vyznamenaní rešpektovali elementárne faleristické zásady vrátane správnej terminológie, nevznikali by faleristické nezmysly a nemuseli by sme si klásť také otázky. Disproporcia medzi obsahom a formou (medaila/ odznak) je vo faleristike neprípustná, ale ani predmet s totožným obsahom a formou nemôže byť raz medailou a inokedy krížom alebo odznakom, ale musí byť iba tým, čím je v skutočnosti.

Existencia faleristicky nekorektných vyznamenaní pritom nepredstavuje iba akýsi nedôležitý a nezaujímavý problém faleristickej teórie, ale je problémom každodennej praxe a má zásadné negatívne dôsledky. Vyznamenania sa totiž zakladajú z dôvodu ocenenia zásluh a je samozrejmé, že ich vyznamenané osoby majú právo nosiť buď priamo in natura, alebo v podobe zástupných symbolov (stužiek). V praxi Ozbrojených síl Slovenskej republiky to však nie je celkom možné. Vojenské vyznamenania totiž taxatívne vymenúva zákon NR SR č. 346/2005 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky.⁸ Zákon neráta s existenciou akýchkoľvek ďalších vyznamenaní a odznakov, s výnimkou tých, ktoré zriadi minister obrany,⁹ a práve z neho vychádza aj výstrojový predpis z roku 2009.¹⁰ Ten totiž pri stanovení spôsobu nosenia vojenských vyznamenaní a odznakov¹¹ neráta s existenciou vyznamenaní v podobe rôzne účelovo zriadených „odznakov“ (v skutočnosti medailí), ktoré sú v dôsledku toho nenositel'né a nimi vyznamenané osoby ich bez osobitného povolenia ministra obrany¹² nesmú verejne prezentovať ani in natura v sku-

⁷ PURDEK, Imrich – ZELIŽŇÁK, Peter a kol. *Vojenská symbolika Slovenskej republiky. Vojenské zástavy, rovnošaty, hodnosti, vyznamenania, znaky a odznaky*. Bratislava : Magnet Press Slovakia, 2006, s. 104.

⁸ Siedma hlava – vojenské medaily a vojenské odznaky, § 137, písm. a, písm. b.

⁹ § 137, ods. 3 zákona.

¹⁰ Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo 16. decembra 2009 č. SEOPMVL-20-49/2009-OdL., ktorým sa ustanovuje poskytovanie výstrojových náležitostí, druhy vojenskej rovnošaty, výstrojových súčiastok, špecifických znakov vojenskej rovnošaty, ich nosenie a používanie a nosenie vojenských medailí a vojenských odznakov.

¹¹ § 16, 17, 18 výnosu

¹² § 19 výnosu

točnej podobe, ale ani prostredníctvom stužky. Povolenie nosenia takých „odznakov“ totiž priamo vylučuje ich fyzická podoba, keďže nie sú štandardnými odznakmi, ale klasickými medailami na prievlečných stuhách a mali by sa nosiť spolu s inými vojenskými vyznamenaniami v podobe medailí a krížov. Zriaďovateľom neštandardných „odznakov“ sa teda ich úspešné obídenie smerníc o vojenskej symbolike v konečnom dôsledku vypomstilo a ich výtvary sa stali prakticky nenositelnými, čím stratili zmysel svojej existencie.

Druhý okruh problémov predstavuje samotná výtvarná realizácia niektorých vyznamenaní. Paradoxne najväčším z nich je zbytočné a nadmerné používanie štátnej symboliky vo vyznamenaníach Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Toto sa prejavuje predovšetkým umiestňovaním štátneho znaku do takmer každej medaily, kríža alebo odznaku a preferovaním stuhy, ktorá vychádza z farebnosti slovenskej trikolóry. Používanie štátnej symboliky týmto spôsobom v rezortných vyznamenaníach je však nielen nadbytočné, keďže ju nepoužívajú ani na vyššej úrovni stojace štátne vyznamenania, ale doslova ničí kreativitu akéhokoľvek ich tvorca. V prípade, že sa do plochy musí vložiť erbový štít so štátnym znakom, výrazne sa zmenšuje nielen fyzický, ale aj ideový priestor pre rozpracovanie akéhokoľvek výtvarného námetu a všetky tieto vyznamenania sa nežiaducim spôsobom vizuálne unifikuju. V konečnom dôsledku má teda aplikácia štátnej symboliky na dekoráciách negatívny dopad, pretože jej povinné zakomponovanie do výsledného tvaru výrazne nepriaznivo ovplyvňuje samotnú umeleckú hodnotu výsledného produktu, ktorý musí mať charakter kvalitného umeleckého diela. Umiestňovanie farebných miniatúrnych erbových štítov do plochy navyše spôsobuje aj technologické problémy pri výrobe týchto vyznamenaní.

Rovnako zbytočné je aj pridávanie najrôznejších kovových miniatúr na stužky. Tie majú plniť úlohu identifikátora konkrétneho vyznamenania iba v prípadoch, keď sa jednotlivé vyznamenania alebo ich stupne nedajú rozlíšiť v dôsledku použitia rovnakej farebnosti stuhy. Ide o relikv z nedávnej minulosti, kedy mnohé vyznamenania mali jednofarebné červené stuhy, ktoré sa líšili iba spôsobom tkania, a rozlíšenie stužiek prostredníctvom kovovej miniatúry predstavovalo nevyhnutnosť. V prípade štandardnej stuhy, čiže stuhy, ktorá má prísne individuálnu farebnú kombináciu, však ako jednoznačný identifikátor vyznamenania zriadeného v jedinom stupni slúži práve táto farebná kombinácia, a umiestnenie miniatúry na nej je úplne zbytočné. Ako príklad môže poslúžiť Medaila Za statočnosť s jedinečnou, výraznou a ľahko zapamätateľnou stuhou, alebo Pamätná medaila Za účasť vo vojenskej operácii. Miniatúra je preto nevyhnutná iba pri vyznamenaníach s viacerými stupňami, ktoré používajú jednotnú stuhu. Na myslí máme predovšetkým Medailu Za službu v mierových pozorovateľských misiách (6 stupňov), Medailu Za službu v mierových misiách Armády Slovenskej republiky (3 stupne) alebo Medailu Vojenského obranného spravodajstva (3 stupne). Úplne zbytočná je však miniatúra na stužke Pamätnej medaily ministra obrany Slovenskej republiky (3 stupne) alebo Medaily Vojenskej spravodajskej služby (3 stupne), pretože jednotlivé stupne oboch medailí majú stuhu odlišnú pre každý stupeň.

Učebnicový prípad porušenia zásad faleristiky predstavujú vyznamenania Klubu generálov Slovenskej republiky, pretože Záslužný kríž generála Rudolfa Viesta aj Medaila generála Rudolfa Viesta majú totožnú stuhu, hoci ide o dve rôzne vyznamenania. Použitie jedinej stuhy pre viac vyznamenaní je však neprípustné a neospravedlňuje ho ani použitie kovovej miniatúry na rozlíšenie stužky.

Práve symbolika, použitá na vnútorné členenie jednotlivých dekorácií na stupne, je zdrojom ďalších neštandardných riešení. Odlíšenie stupňov prostredníctvom počtu pruhov je síce logické a má hlbokú historickú tradíciu, ale jeho aplikácia vo vyznamenaníach Ozbrojených síl Slovenskej republiky je v rozpore práve s týmito tradíciami. Toto paradoxné

tvrdenie prestane byť nezrozumiteľné vo chvíli, keď si uvedomíme, že európska historická tradícia pri priznávaní stupňov preferuje systém, kedy konkrétny stupeň vyznamenania reprezentuje totožný počet pruhov, teda 1. stupeň = 1 pruh, 2. stupeň = 2 pruhy, 3. stupeň = 3 pruhy a tak ďalej. Rovnako správne je aj symetrické rozloženie príslušných pruhov po bokoch stuhy, čiže 2, 4 a 6 pruhov pre 1., 2. a 3. stupeň. Tvorcovia slovenských vojenských vyznamenaní však pristúpili na nezmyselný a na európskom kontinente nepoužívaný systém, kedy najvyšší stupeň reprezentuje najvyšší počet pruhov. Ktokoľvek, kto nie je detailne oboznámený so štruktúrou vyznamenania, pritom vôbec netuší, o aký stupeň ide, pretože nepozná najvyšší možný počet pruhov. Opticky je síce stuha s viacerými pruhmi bohatšia, ale pozorovateľ na základe empirickej skúsenosti s európskymi vyznamenaniami automaticky nadobúda dojem, že ide o vyznamenanie nižšieho stupňa a naopak, relatívne chudobná stuha s jedným alebo s jednou dvojicou pruhov, ktorá patrí najnižšiemu stupňu, vyvoláva dojem najvyššieho stupňa. Uvedený systém označovania je nekompatibilný s európskou faleristickou tradíciou, ktorej Slovenská republika je neoddeliteľnou súčasťou. V súčasnosti sa pri tvorbe nových vyznamenaní, ktoré vznikli štandardným administratívnym procesom, vďaka práci Rady pre vojenskú symboliku lapsusy pri označovaní stupňov týmto spôsobom už nestávajú, ale považovali sme si za povinnosť upozorniť na ne, aby sa správny systém označovania dostal do všeobecného povedomia.

Keďže v predchádzajúcej časti textu sme hodnotili a kritizovali, je načas zaoberať sa aj návrhmi konkrétnych riešení na odstránenie pranieovaných problémov. V prvom rade je dôležité dôsledne používať správnu odbornú terminológiu a nazývať veci ich pravými menami. Medaila alebo kríž nemôže byť nikdy odznakom, aj keď ju tak jej tvorca nazve. Hoci sa nám terminologický problém môže zdať malicherný, z hľadiska faleristiky ako historickej vedy je však zásadný, a celkom iný rozmer dostane aj v prípade, ak ho preniesieme ho inej, všeobecne známej roviny. Nikto predsa nepochybuje o potrebnosti korektného pomenovania rozličných zbraní alebo zbraňových systémov a ak by niekto nazval napríklad kanón húfnicou alebo raketometom, získal by kredit prinajmenšom ignoranta. V prípade, ak by sa toto pomenovanie pokúsil presadiť oficiálne, viedlo by to k pochybnostiam o jeho odbornej spôsobilosti a zámer by sa mu nepodarilo zrealizovať. Keď však ide o faleristiku, odrazu je všetko možné a za istých okolností sa aj trojuholník môže stať štvorcom iba preto, lebo odborná faleristická terminológia nie je všeobecne známa a navyše to umožní platná legislatíva. Odbornú terminológiu akéhokoľvek odboru však nemožno podceňovať alebo ignorovať iba preto, lebo ju dôsledne nepoznáme alebo jej nerozumieme. Zriaďovatelia nových vyznamenaní musia bezpodmienečne používať korektnú terminológiu a na čistotu ich názvov by mal dohliadať na to určený a už dávno existujúci orgán – Rada pre vojenskú symboliku Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Pre to, aby to tak mohlo byť, je však nevyhnutné zmeniť benevolentnú legislatívu, a smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky o vojenskej symbolike musia jednoznačne a presne definovať, resp. vymedzovať pojmy vyznamenanie, plaketa, odznak, medaila, kríž. Možnosť voľnej tvorby pri zriaďovaní plakiet a odznakov by v budúcnosti mala byť aj naďalej vyhradená iba pre skutočné plakety a skutočné odznaky, a nie dekorácie, čiže vyznamenania v podobe medailí a krížov s nesprávnym pomenovaním. Tvorba nových vyznamenaní by mala záväzne podliehať odbornému dozoru, ktorý by zamedzil vzniku vyznamenaní s cielene chybnými pomenovaniami.

Keďže je verejným tajomstvom, že zakladanie alebo zriaďovanie „odznakov,“ ktoré nie sú odznakmi, ale medailami, slúži iba na formálne obídenie týchto smerníc, je potrebné chápať aj potrebu jednotlivých subjektov zriaďovať vlastné vyznamenania v podobe medailí,

krížov a odznakov, pretože vyznamenania sú bytostne spojené predovšetkým s vojenským prostredím. Vojenské vyznamenania preto nemožno iba taxatívne vymenovať prostredníctvom príslušnej legislatívnej normy v podobe zákona alebo smerníc, a tým zmraziť ich stav, ale je potrebné ponechať dostatočný priestor aj pre možnosť vzniku ďalších nových vyznamenaní. Tieto by však nemali vznikáť živelne v dôsledku obchádzania platných smerníc o vojenskej symbolike a navyše s falošnou identitou, ale štandardným procesom a za účasti odborníkov v Rade pre vojenskú symboliku. Keďže odbornú spôsobilosť členov rady, okrem iného, dostatočne preukazujú kvalitné výsledky v oblasti tvorby štandardnej vojenskej symboliky, jej pozitívny dosah na budúcu tvorbu všetkých vojenských vyznamenaní je nespochybniteľný. Závery prijaté radou by však nemali mať iba charakter nezáväzných odporúčaní, ako je to v súčasnosti, ale nadriadené orgány by v procese tvorby vyznamenaní mali jednoznačne rešpektovať jej odborné stanoviská. Problém by sa dal jednoducho vyriešiť novelizáciou § 137, ods. 3 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý by za vojenské vyznamenania a odznaky považoval aj tie vyznamenania a odznaky, ktoré nezriadil výlučne minister obrany. Následným nevyhnutným krokom je zmena statusu, čiže premenovanie už existujúcich a v súčasnosti platných (nie však historických) „odznakov“, ktoré majú charakter vyznamenaní, aby sa tým zlegalizovalo ich nosenie.

Zároveň je potrebné presadiť, aby zriadenie každého nového vyznamenania nevyhnutne sprevádzalo vydanie jeho štatútu alebo stanov, ktoré by obsahovali okrem štandardných údajov o zriaďovateli a pomenovaní vyznamenania aj jeho presnú charakteristiku, dôvod zriadenia, podmienky jeho udeľovania, popis a vyobrazenie výtvarenej podoby, spôsob nosenia a v neposlednom rade aj umiestnenia v poradí vyznamenaní. Dokumenty tohto typu vyznamenania štandardne používajú od svojho vzniku v hlboké minulosti a nie je žiaden dôvod, aby to bolo v rezorte obrany inak. Dôležitosť existencie štatútu alebo stanov je zrejmá, keďže základné údaje o vyznamenaniach (vrátane takého triviálneho faktu, ako je dátum jeho zriadenia alebo meno jeho tvorca) záujemca často nedokáže získať ani z oficiálnych publikácií rezortu obrany. Nesmierne dôležité je aj umiestnenie vyznamenania v poradí, to značí začlenenie nového vyznamenania na presné miesto do už existujúcej štruktúry vyznamenaní. Tú síce v súčasnosti určuje výstrojový výnos, ale ten predsa nemožno novelizovať so vznikom každého ďalšieho vyznamenania.

V súvislosti s nosením vyznamenaní by sa však malo prihliadať aj na skutočnosť, že vojenské vyznamenania sa neudeľujú výhradne vojakom, ale aj civilným osobám. Tie však na spoločenskom odevu, ktorý nemá charakter rovnošaty, nesmú nosiť stužky, a možnosti nosenia vyznamenaní „in natura“ civilnými osobami sú tiež výrazne obmedzené, keďže na Slovensku neexistujú ich nositeľné miniatúry.¹³ V záujme odstránenia diskriminácie civilných osôb, ale aj umožnenia nosenia vyznamenaní vojakom, ktorí nemajú oblečenú rovnošatu, je potrebné okrem klasickej stužky ku každému vyznamenaniu (a to aj spätne) zriadiť rozetu, ktorá sa nosí v gombíkovej dierke horného dielu spoločenského odevu. Nevyhnutnosť tohto riešenia už pochopili aj tvorcovia súčasne platného zákona o vyznamenaniach Slovenskej republiky a všetkým štátnym vyznamenaniam priradili aj rozety (tieto však paradoxne nie sú štandardnými rozetami, ako ich pozná celý svet, ale ako typický produkt slovenskej ignorancie majú podobu odznaku podloženého stužkou) a rozetu (tentoraz však správnu) k svojej medaili zriadil aj rezort Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

¹³ Ide o presnú zmenšeninu vyznamenania vrátane jej stuhy, ktorá sa pri slávnostných príležitostiach nosí na formálnom odevu.

Hoci zdanlivo ide o vykonanie veľkého množstva komplikovaných a na seba nadväzujúcich úloh, v skutočnosti ide o jednoduché administratívne úkony, ktoré okrem ochoty na zmenu nevyžadujú žiadne finančné náklady.¹⁴ Nazdávame sa, že práve v rezorte obrany, ktorý je založený na subordinácii, by ich realizácia nemala byť žiadnym problémom. Krátke obdobie úpravy jednotlivých legislatívnych noriem, počnúc zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov a následných zmien ostatných právnych predpisov bude totiž bohato vyvážené existenciou uceleného, prehľadného a logicky usporiadaného systému vojenských vyznamenaní, čo sa z dlhodobého hľadiska rozhodne vyplatí, keďže ozbrojené sily a ich symbolika tu nie sú iba na nejaký vopred určený čas alebo na krátku chvíľu, ale budú existovať tak dlho, pokiaľ bude existovať samotná Slovenská republika. A práve preto v záujme každého by malo byť, aby vojenské vyznamenania po všetkých stránkach dosahovali iba tie najvyššie kvalitatívne parametre. Nielen dobrým, ale akútne potrebným riešením by bolo vykonať všetky navrhované zmeny, zlým riešením by boli iba čiastočné zmeny a úplne najhoršie by bolo ponechať status quo. Sme presvedčení, že Ozbrojené sily Slovenskej republiky si zaslúžia správne riešenie a veríme, že sa ho čoskoro podarí aj zrealizovať.

¹⁴ Rozety pre novozriadené vyznamenania by tvorili štandardnú súčasť vyznamenania rovnako ako klasická stužka. Rozety pre už dávnejšie zriadené vyznamenania by novovyznamenané osoby dostali automaticky, dávnejšie vyznamenané osoby by mali mať právo si ich zakúpiť za vlastné finančné prostriedky.